

V A L L V M.

five

M V R V S P I C T I C V S.

Muni-
menta li-
mitibus
Provin-
ciarum
Clusuras,
quia ho-
stes exclu-
derent, &
Prætentu-
ras, quia
hostibus
præten-
derentur
scriptores
vocarunt.
vide P.
Pithæum
in Adver-
sariis, Lib.
x. cap. 14.

Vperiolem Cumberlandiæ par-
tem interfecat, qui nullo modo
tacendus est, Murus ille celebra-
rimus, Romanæ provinciæ limes,
Vallum barbaricum, Prætentu-
ra, & Clusura, (sic enim antiqui
vocarunt.) Dioni *Ἀλεξάνδρου*, Herodiano *Ἡρόδου*, An-
tonino, Cassiodoro, & aliis VALLVM, Bedæ
MVRVS, Britannis *Gual Sever*, *Gal-Sever* & *Mur
Sever*, Scotis *Sottiswaith*, Anglis, & accolis *The
Picts Wall*, sive *Pehits VWall*, id est, *Murus Picticus*,
The Keepe VWall, id est, *Custodia Murus*, & per ex-
cellentiam *The VWall*.

Cum Deo duce, virtute comite, ambitiosa
Romanorum fortitudo rebus supra vota fluenti-
bus, imperium ita undique prolataffet, ut sua
ipsum magnitudo jam sibi suspectior esset, Impe-
ratoribus visum est consultissimum limitibus qui-
busdam circumscribere: viderunt enim pro pru-
dentia magnitudini modum esse debere, ut *calum non ul-
tra sua spatia procedit, & maria intra suos terminos agi-
tantur*. Hi autem limites pro locorum ratione,
aut à natura erant, ut mare, flumina majora,
montes, terræ desertæ, aut ab arte, ut Præten-
turæ, scilicet fossæ, castra, arces, concædes, val-
la, & muri, per quæ militaria contra Barbaros
disposita erant præsidia. Vnde in Theodosio
Novellis, *Majorum dispositione vallo limitis ab incur-
sione Barbarica defensatur, quicquid intra Romani nominis
concluditur potestatem*. Ad hos limites in limitaneis
castris & urbibus tempore pacis limitanei mili-
tes egerunt, at cum finitimorum depopulationes
timerentur, pars eorum ad agrorum tutelam in
solo Barbarico per agros stationes habuerunt,
pars in hostiles fines excurrerunt ut hostium mo-
tus perscrutarentur, & occasione oblata pugna-
rent.

Tit. 43.

Hinc sta-
tiones
agrariæ
apud Ve-
getium.

Prætentu-
ra prima.

• Eden-
borrow
Frith. &
Dunbrit-
ten Frith.
Prætentu-
ra secun-
da.

• militaris
ut aliqui
legunt.

In hac Insula Romani cum posteriores Britan-
niæ regiones cælo & solo utique aspero & à bar-
baris Britannis Caledoniis inhabitari viderent,
in quibus perdomandis laboris plurimum, emo-
lumentum parum admodum erat, varias variis tem-
poribus Prætenturas ad provinciam limitandam
& defensandam instituerunt. Primam posuisse
videtur Iulius Agricola cum angustum terra-
rum spatium inter * *Bodotriam*, & *Glottam* præsi-
diis firmavit, quod postea subinde communi-
tum.

Hadrianus, cui Deus TERMINVS retro ces-
sit, cum ille, incertum an ob invidiam, in Traja-
ni gloriam, sub quo amplissime patuit Imperium,
vel metum, in has insulas octoginta plus minus
milliaribus recessisset, Prætenturam fecit secun-
dam. Ille, inquit Spartianus, *Murum per LXXX
mill. pass. duxit, qui Barbaros Romanosque divideret.*
Quem ex stipitibus magnis in modum * *muralis sepis
funditus jactis, & connexis fuisse, ex subsequenti Spar-
tiani*
Britannia.

narratione colligi possit. Hic autem est de
quo nunc agitur, per LXXX enim mill. pass. pro-
currit, ad eum PONS ÆLIA, CLASSIS ÆLIA,
COHORS ÆLIA, ALA SABINIANA, quæ ab
Ælio Hadriano & Sabina ejus uxore nomina
sumpserunt. Scotusque ille historicus qui *Rotam* Rota tem-
porum scripsit, *Hadrianus*, inquit, *vallum por-
tentosa molis ex cespitibus è terra excisis montis instar ab-
tissima fossa ante adjecta à Tina ostiis ad Escam flu. à ma-
ri Germanico ad Hibernicum usque Oceanum primus omni-
um duxit. Quod iisdem verbis habet Hector Boe-
tius.*

Lollius Urbicus Britannia sub Antonino Pio Prætentu-
ra tertia.
Legatus secundus præliis terminos iterum pro-
movit usque ad primam illam quam instituit Iu-
lius Agricola Prætenturam, & ibidem tertiam
Prætenturam muro excitavit. Ille, inquit Capi-
tolinus, *Britannos vicit, alio muro cespitibus submotis
barbaris ducto, alius scilicet ab illo Hadriani. Cu-
jus belli in Britannia confecti laudem Fronto
(ut habet Panegyricus) Antonino principi dabat, &
quamvis ille in ipso urbis palatio residens gerendi ejus man-
dasset auspiciis, veluti longa navis gubernaculis præfiden-
tem totius velificationis, & cursus gloriam meruisse testa-
tus est. Verum hunc Antonini Pii, ejusque legati
Lollii Urbici murum in Scotia fuisse infra doce-
bitur.*

Cum autem Caledonii Britanni imperante Prætentu-
ra quarta.
Commodo hunc perripissent, Severus postha-
bita ulteriori illa, & ingenti regione, munimen-
tum per transversam insulam ab *Irune* æstuario,
sive *Solwey frith* ad *Tina* ostium, sive *Tinmouth* duxit
eo sane, si quid ego judico, loco, ubi suum ex sti-
pitibus murum duxit Hadrianus, & juxta mecum
sentit Hector Boetius. *Severus*, inquit, *jubet Ha-
driani vallum restitui, propugnacula superaddi lapidea, &
turres ea intercapedine ut tuba sonus vel adverso vento
editus ex una, in alteram audiretur. Et alibi, Vallum
ab Hadriano inchoatum, à Severo fuisse completum nostris
Annalibus traditur. Doctissimus etiam Hispanus
Hieronymus Surita, qui scribit *Munimen Hadriani
magna munitionum mole à Sept. Severo longius VALLI
nomine productum fuisse. Guidus item Pancirolus,
qui Severum murum Hadriani collapsum tan-
tum restituisse affirmat. Ille, inquit Spartianus,
Britanniam, quod maximum ejus imperii decus est, muro
per transversam insulam ducto, utrinque ad finem Oceani
munivit: unde & BRITANNICI nomen accepit. Bri-
tanniam quoad ei utilis erat, ut habet Aurelius Vi-
ctor, pulsus hostibus muro munivit, &c. quæ Spartia-
nus. Eutropius, Vt receptas provincias omni securi-
tate muniret, vallum per XXXV, (emenda per LXXX,
millia passuum à mari ad mare deduxit. Receptam scri-
bit Orosius, partem insule à cæteris indomitis gentibus
Vallo distinguendam putavit. Itaque magnam fossam,
firmissimumque Vallum crebris turribus communitum per
CXXII mill. pass. à mari ad mare duxit. Cum quo*
Qqqqqq Beda*